

6. блок, трећи циклус

Писање великог слова

УПОТРЕБА ВЕЛИКОГ СЛОВА

Пре свега постоје 3 основне ситуације у којима се употребљава велико слово:

1. писање прве речи у реченици или издвојеног дела текста (наслови, натписи, огласи...);
2. писање властитих имена;
3. писање речи из поштовања.

Најосновније правило за употребу великог слова јесте:

Сваки текст, као и свака реченица, започиње великим словом.

На пример: Уписала сам своје дете у Основну школу „Савремена” на Комбиновани програм.
Веома смо задовољни!

Дакле, кад након интерпункцијског знака којим се означава крај реченице започињемо нову, пише се велико слово. Осим тога, велико почетно слово пише се и након две тачке, када је у питању управни говор:

Мајка једног дечака није крила своје одушевљење. Ево шта нам је рекла: „Савремена основна школа је прави избор за мог малишана. Свакога дана одлази у школу и враћа се из школе са осмехом! Напредак се примети одмах.”

Међутим, постоји један изузетак који је важно да знате:

Приликом састављања писама велико слово се пише и након запете иза речи обраћања, али само уколико је у следећем реду.

Погледајте пример:

Поштовани господине Ковачевићу,

Хвала Вам на интересовању за Савремену...

Уколико се писмо наставља у истом реду, употребљава се мало почетно слово:

Поштовани господине Ковачевићу, хвала Вам на интересовању за Савремену...

ВЛАСТИТА ИМЕНА

Велико слово употребљава се увек приликом писања властитих имена. Међутим, списак онога што спада у властита имена је прилично дугачак:

- жива и митолошка бића;
- географски и астрономски објекти;
- државе и административне јединице;
- установе и удружења;
- уметничке групе, хорови и оркестри;
- историјски догађаји;
- уметничка, стручна и научна остварења;
- признања и одликовања.

Писање властитих имена великим словима

Оно што најпре треба да знате јесте да се сва лична имена, презимена, надимци и имена одмила пишу великим словом.

- имена: Милош, Јелена, Милица, Немања, Шарац, Јабучило, Шаруља;
- презимена: Даничић, Новаковић, Милић;
- надимци и имена одмила: Ђоле, Аца, Ната, Таца, Гиле, Црни;

Дилема може настати приликом писања присвојних придева од властитих имена. Како ваше дете не би грешило, упознајте га са следећим правилом:

Великим почетним словом пишу се присвојни придеви на -ов/-ев и -ин:

Марков, Србинов, Петровићев, Звездино, Академијино.

Присвојни придеви изведени осталим суфиксом пишу се малим словом:

будванско, спилберговски, новогодишњи, српски.

Великим словом писаће се и додаци уз име, као што су титуле или атрибути, и то само када су саставни део имена или се користе уместо њега. На пример:

Душан Силни, Јован Јовановић Змај, Дон Жуан, Хенрих Осми.

Уколико властито име започиње помоћном речју, и она се пише великим словом:

Ван Гог, Ван де Сар, Де Гол, Дел Пјеро.

Међутим, водите рачуна јер овде многи греше: Уколико је помоћна реч у средини, тада се пише малим словом:

Винсент ван Гог, Шарл де Гол, Алесандро дел Пјеро.

Такође, атрибут „свети” уз имена светаца писаће се великим словом, јер представља саставни део имена. Тако је правилно написати:

Свети Сава, Свети Никола, Свети Симеон Мироточиви.

Употреба великог слова у писању имена

Када говоримо о личним именима, прво што нам пада на памет су стварне особе. Међутим, лична имена ликова из уметничких дела или митологије такође се пишу великим словом:

Божих Бата, Деда Мраз, Црвенкапа, Аполон, Атина, Перун, Пегаз.

Једна од најчешћих дилема приликом употребе великог слова јесте како треба правилно писати именицу Бог/бог. Следеће правило помоћи ће вашем детету да никад не погреш.

Наиме, у једнобожачким религијама називи за божанство третирају се као лична имена, стога је правилно написати:

Бог, Јехова, Алах, Буда, Шива. Такође, и други називи који се односе на њих пишу се великим словом: Господ, Спаситељ, Богородица.

Међутим, ове именице могу бити и заједничке или имати атрибутско значење и тада се пишу малим словом:

тражење бога, бог Перун, богородица Марија; само господ зна.

За разлику од личних имена, називи месеци пишу се малим словом:

јануар, фебруар, март...

ИМЕНА НЕБЕСКИХ ТЕЛА

Великим словом пишу се и имена небеских тела и сазвежђа:

Венера, Даница, Сунце, Месец, Мала кола, Велики медвед.

Међутим, када именице сунце, месец и земља имају карактер заједничке именице, тада се пишу малим словом. На пример:

млад месец, полумесец, пун месец; сунце се пробија кроз облаке, изгорео је на сунцу, просуло се по земљи.

ИМЕНА НАРОДА, ЕТНИЧКИХ ГРУПА И СТАНОВНИКА РАЗЛИЧИТИХ МЕСТА

Када пишемо имена народа и њихових припадника, употребљаваћемо велико почетно слово:

Бугарин – Бугари, Србин – Срби, Земљанин, Марсовац.

Ово важи и када су у питању различите етничке групе или мањине:

Арапин – Арапи, Арапкиња, Словен – Словени.

Такође, велико слово употребљавамо када треба да напишемо имена становника и припадника одређеног континента, државе, града или села, без обзира на то да ли је реч о званичним или колоквијалним именима:

Београђанин, Београђани, Београђанка, Бањалучани, Шумадинац, Европљанин, Геџа, Ера, Лала.

ИМЕНА КОЈА ОЗНАЧАВАЈУ ПРИПАДНОСТ

Сви називи који представљају неку врсту припадности – верску, расну, политичку, професионалну – пишу се малим словом:

хришћанин, православац, католик, демократа, доктор, учитељ, директор, патријарх, нобеловац, вуковац, делија, гробар.

писање географских имена

ГЕОГРАФСКА ИМЕНА

Великим почетним словом пишу се имена држава како службена, тако и скраћена:

Грчка, Данска (Краљевина Данска), Србија (Република Србија), Црна Гора, Сједињене Америчке Државе, Јужноафричка Република, Нови Јужни Велс.

Великим словом пишу се и имена градова, села и других насељених места:

Београд, Бањалука, Сарајево, Кишињев, Лавов, Сентандреја, Петровац на Млави, Криви Вир.

Треба напоменути и да се незванична имена држава, градова и земаља, која су се уобичајила у говору, такође пишу великим почетним словом:

Византијско царство, Аустроугарска царевина, Хабзбуршка монархија, Европска унија, Британско острво, Горди Албион, Вечни град, Северна Венеција (Санкт Петербург).

Осим наведених примера, и имена географских подручја и регија пишу се великим словом:

Банат, Поморавље, Мала Азија, Црногорско приморје, Средњи исток, Неготинска Крајина, Равни Котари, Црноморски слив.

Планине, брда, низије, котлине пишу се такође почетним великим словом:

Авала, Стара планина, Света гора, Балкан, Панонска низија, Балканско полуострво, Рт добре наде, Бококоторски залив.

Великим почетним словом пишу се и имена океана, мора, река, језера, канала, мочвара, извора итд. На пример:

Атлантски океан, Тихи океан, Средоземно море, Јадранско море, Скадарско језеро, Западна Морава, Јужна Морава, Засавица, Панчевачки рит, Римски бунар.

Рекли смо да се имена географских подручја пишу великим словом, међутим, када се уз њих употребљавају атрибути који нису саставни део имена, већ представљају оријентационо-информационе одреднице, те одреднице пишу се малим словом. На пример:

западна Србија, средња Босна, југоисточни Банат, јужна Француска;

Мали број људи зна за следећи изузетак, зато водите рачуна.

Наиме, када је у првом плану економско, политичко или културно одређење, које подразумева народе који живе на тим подручјима, онда се употребљава велико почетно слово: Источна Европа, Западна Европа, Југозападни Балкан.

Исто тако, и стране света пишу се малим словом: исток, запад, север, југ, осим када се употребљавају у друштвеном, политичком, историјском или културном значењу. Тада се пишу великим:

Богати италијански Север и сиромашни Југ.

Великим словом такође се пишу и називи улица, насеља, четврти и тргова:

Савски венац, Баново брдо, Професорска колонија, Теразије, Трг ослобођења, Обилићев венац, Улица српских владара, Улица владике Данила, Косовска.

Када је у питању писање имена улица, треба обратити пажњу на следеће.

Реч улица пише се малим почетним словом када не представља званични назив улице, већ је придодата имену или је употребљена у множини:

Станујем у улици Зелени венац. У улицама Цара Лазара и Косовској неће бити струје.

Великим почетним словом пишу се и имена административних јединица:

Београдски пашалук, Московска област, Доња Саксонија, Јужнобачки округ.

писање имена становника и припадника

ИМЕНА ПРАЗНИКА И ИСТОРИЈСКИХ ДОГАЂАЈА

Имена празника пишу се великим почетним словом. Међутим, водите рачуна: уколико је реч о празнику са вишечланим називом, само прва реч се пише великим словом, док се остале пишу малим уколико нису властито име:

Божих, Ђурђевдан, Пасха, Дан заљубљених, Дан државности, Нова година, Први мај.

Великим словом такође треба писати имена различитих историјских догађаја – битака, буна, ратова, мирова, пактова, споразума. На пример:

Први балкански рат, Први светски рат, Сарајевски атентат, Сеоба Срба, Холокауст, Косовска битка, Ватерло, Мојковачка битка, Француска револуција, Берлински конгрес, Тројни пакт, Минхенски споразум, Бечки књижевни договор.

ИМЕНА ИНСТИТУЦИЈА

Имена установа, компанија, удружења, школа, спортских клубова, политичких странака и манифестација пишу се великим почетним словом. Уколико је реч о називу који у себи садржи више речи, прва се пише великим словом, а остале малим, осим ако нека од њих није властито име:

Народна скупштина Републике Србије, Државна дума, Уједињене нације, Матица српска, Српска православна црква, Карловачка гимназија, Архив Србије, Основна школа „Савремена“, Линк груп, Спортско друштво „Црвена звезда“, КК „Слога“, Демократска странка, Вуков сабор, Породични дан.

Обратите пажњу да се и скраћени називи публикација пишу великим словом, јер не губе карактер властитих имена:

Матица (Матица српска), Коларац (Коларчева задужбина), Покрајина (Аутономна Покрајина Војводина).

ИМЕНА ПУБЛИКАЦИЈА

Када је у питању писање имена уметничких дела, научних радова, публикација, новина, часописа и осталих докумената, правило је да се пишу великим почетним словом:

Библија (Свето писмо), Душанов законик, Бели анђео, Лабудово језеро, Закон о основној школи, Боже правде, Болоњска декларација.

Са друге стране, називи научних дисциплина и школских предмета пишу се малим словом (математика, биологија, физика) осим ако се не помињу у службеној документацији, на пример дневнику, или жели да се нагласи одређена концепција.

Упоредите:

Положио сам Математику И (истицање у стручном смислу особене концепције).

Насупрот томе:

Имам одличну оцелу из математике и биологије (свакодневни говор).

Такође, различите грађевине, путеви, споменици и дворане пишу се великим словом:

Палата правде, Бели двор, Арена, Ајфелова кула, Криви торањ у Пизи, Кип слободe, Храм Светог Саве.

РЕЧИ ИЗ ПОШТОВАЊА

У службеној и пословној преписци уобичајено је да се поједине речи пишу великим словом како би се исказало поштовање. Тако се заменице Ви, Ваш пишу великим словом уколико се односе на једну особу. Када се обраћамо већем броју лица, онда се ове заменице пишу малим словом: ви, ваш, вама.

Такође, у обраћању високим представницима одређених институција употребљава се велико почетно слово како би се нагласила куртоазност. Реч је заправо о типизираним изразима поштовања:

Писање речи из поштовања

Ваша светости, Свети отац папа, Њено величанство краљица Британије.